

2016-12-15

Dnr: 511-2723-16

Natura 2000-områdets namn och områdeskod
Biskops-Arnö, SE0210266

Områdestyp och skyddsstatus

SAC (Särskilt bevarandeområde enligt EU:s art- och habitatdirektiv).

Regeringen godkände utpekande av området i juli 2000.

Tidigare bevarandeplan fastställdes av Länsstyrelsen i mars 2009.

Denna bevarandeplan fastställdes av Länsstyrelsen den 15 december 2016.

Områdets storlek

140,6 ha

Ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet

<u>Kod</u>	<u>Namn</u>	<u>Areal</u>
6270	*Silikatgräsmarker	1,32 ha
6410	Fuktängar	20,76 ha
6510	Slätterängar i låglandet	1,22 ha
9020	*Nordlig ädellövskog	3,78 ha
9070	Trädklädd betesmark	37,17 ha
9160	Näringsrik ekskog	9,27 ha

*) Bevarandet av naturtypen har hög prioritet inom EU.

Naturtypernas utbredning visas på karta, bilaga 1.

Ingående arter enligt art- och habitatdirektivets bilaga 2

1084 Läderbagge (*Osmoderma eremita*)

Arten grön sköldmossa (1386) är sedan tidigare regeringsanmäld, men stryks ur denna bevarandeplan, då den inte bedöms förekomma i området.

Ägarförhållanden

Statens fastighetsverk.

Kommun

Håbo.

Översiktlig beskrivning av området

Biskops-Arnö är en ganska stor Mälärö med broförbindelse. Namnet kommer sig av att den under medeltiden tillhört våra katolska ärkebiskopar. Under Karl XI:s tid

2016-12-15

Dnr: 511-2723-16

övertog staten ägandet av ön. Numera utnyttjas lokalerna av Nordens Folkhögskola. Natura 2000-området omfattar främst trädklädda betesmarker. Utanför Natura 2000-området finns skogsmark och åkermark.

Många rödlistade arter kända från området. De flesta av dessa arter är knutna till trädkiktet, främst gamla lövträd av hagmarkstyp. Området blev upptaget bland de mest skyddsvärda områdena i statsskogsutredningen 2004. Hela fastigheten, som är större än Natura 2000-området, tillhör kategorin ”värdefulla fastigheter” enligt 16§ förordningen om statliga byggnadsminnen. Detta instrument är till för att bevara historiskt viktiga fastigheter, både vad beträffar byggnader, landskap och markanvändning. Förutom de nedan nämnda naturtyperna finns även höga naturvärden knutna till kulturelement som dammpåverkade alléer samt parkmiljö.

Bevarandesyfte

Bevarandesyftet med Natura 2000-området Biskops-Arnö är att bevara eller återställa gynnsamt tillstånd för de prioriterade bevarandevärden som anges nedan. Även prioriterade bevarandeåtgärder anges nedan.

Länsstyrelserna ska enligt 17 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. ta fram bevarandesyften för alla Natura 2000-områden.

Bevarandesyftet används tillsammans med beskrivningarna av områdets livsmiljöer och arter vid tillståndsprövningar som rör området, enligt 7 kap 28a – 29§§ miljöbalken.

Bevarandesyftet ger även vägledning om hur myndigheterna behöver arbeta för att prioritera Natura 2000-områden i det fortsatta skyddsarbetet enligt 7 kap. 27 § miljöbalken och 16 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Prioriterade bevarandevärden:

- Naturtyperna silikatgräsmarker, fuktängar, slätterängar i låglandet, nordlig ädellövskog, trädklädda betesmarker och näringsrik ekskog.
- Arterna läderbagge.

Motivering: Varierat odlingslandskap med betesmarker, åkrar och lundar. Området har en mycket hög biologisk mångfald och många av områdets arter är med på den nationella rödlistan.

Prioriterade bevarandeåtgärder:

- Utred om befintliga lösningar är tillräcklig skydd för området. Om inte, utred alternativ, som bildande av naturreservat.
- Fortsatt bete.
- Regelbunden hävd av hävdberoende naturtyper.
- Røjning av betesmarken, med sparande av en del blommande/bärproducerande buskar och träd.

2016-12-15

Dnr: 511-2723-16

- Grova träd hålls fria från igenväxningsvegetation.
- Åtgärder för att säkerställa tillgången på nya generationer vidkroniga träd.
- Återhamling av tidigare hamlade träd.
- Gallring i halvöppen naturbetesmark ska motverka igenväxning runt vidkroniga träd, utan att ha negativ påverkan på framtida rekrytering av gamla träd.
- De fornlämningar som finns i området ska hållas fria från träd och buskar.
- Död ved ska lämnas i form av stående och liggande död ved. I syfte att inte störa betesmöjligheterna kan veden samlas i depåer.

Beskrivning av naturtyper och arter

6270 – *Silikatgräsmarker (1,32 ha)

Naturtypen består av artrika gräsmarker på torra-friska, silikatrika jordar. Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet, men kan vara stadd i igenväxning. Krontäckning av träd och buskar som vuxit upp i en hävdpräglad miljö är ofta ganska hög men överstiger inte 30 %. Silikatgräsmarker är den vanligaste betesmarkstypen i Sverige och har vanligen en örtrik markvegetation. Vegetationens sammansättning är präglad av en förekomst av hävdgynnade arter men varierar beroende på underlag och geografisk belägenhet. Örtrikedomen gör dem viktiga för många insekter, inte minst fjärilar och bin. Månårsbräken, backklöver, rodnande lutvaxskivling, gröngul vaxskivling, ljusskivig lerskivling, skruvbusksvamp och silversmygare är rapporterade från området.

Hot mot naturtypen utgörs främst av hävd som upphör under långa perioder samt gödningspåverkan som riskerar att helt förändra den typiska artsammansättningen. Andra hot är olämplig skötsel, till exempel alltför kraftig röjning av buskar och träd samt överbetning.

6410 – Fuktängar (20,76 ha)

Naturtypen består av fuktängar på jordar med stort inslag av torv, kalk eller lera som är präglade av under lång tid bedriven hävd. Typiskt för naturtypen är starr och blååtätel, och krontäckningen kan uppgå till 30 %. I vissa fall översvämmas fuktängarna säsongsenligt.

Hot mot naturtypen utgörs främst av upphörd hävd och gödningspåverkan, vilka riskerar att helt förändra den typiska artsammansättningen och orsaka igenväxning. Andra hot är olämplig skötsel, till exempel alltför kraftig röjning av buskar och träd samt överbetning. Även företag som förändrar hydrologin, som till exempel dikning, är ett problem.

6510 – Slätterängar i låglandet (1,22 ha)

Naturtypen består av artrika, torra-friska, hävdpräglade ängar. Naturtypen har utvecklats genom lång kontinuitet av slätterängsskötsel (och ofta även använts som betesmark på senare tid), men kan vara stadd i igenväxning. Krontäckning av träd

och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0-30 %. Hävdgynnade arter ska finnas. Blomrika slättermarker har mycket stor betydelse för många organismer som är knutna till odlingslandskapet, inte minst för slättergynnade kärlväxter och många insekter, i synnerhet fjärilar och vildbin. Minskningen av arealen artrika slättermarker är förmodligen en starkt bidragande orsak till att många fjärilar minskat katastrofalt.

Slätterängar är känsliga för minskad eller utebliven slätter och röjning av igenväxningsvegetation. Det kan på sikt leda till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan. Andra faktorer som utarmar den hävdgynnade floran är utebliven höbärgning, slätter vid fel tidpunkt på året, eller för kraftig röjning.

9020 – *Nordlig ädellövskog (3,78 ha)

Lövskogpartier med varierad åldersstruktur och gamla träd. Områdena ingår i beteshagar men lövträden står tätt, grässvålen är svagt utvecklad eller saknas, och det finns ganska mycket död ved samt skugggynnade arter (marksvampar, mossor och lavar). Exempel på arter är lundbräsma, koralltaggsvamp, svartöra, prakttagging, *Ramaria abietina* var. *valida*, skuggoranglav, rikfruktig blemlav, stor vaxlav och läderbagge.

Hot mot naturtypen utgörs främst av skötselåtgärder som kan förstöra lämpliga strukturer samt inväxande gran.

9070 – Trädklädda betesmarker (37,17 ha)

Den större delen av hagmarkerna på Biskops-Arnö hör till denna typ. De allra flesta av dessa hagmarker domineras av ädellövträd (främst ek), varav många är gamla, vidkroniga och ihåliga. Dessa träd utgör substrat för en mängd rödlistade arter som finns på stammen, under barken, i håligheter och i partier med död ved. Den långa trädkontinuiteten bidrar säkerligen till den höga artrikedomen

Rekrytering av nya hagmarksträd behöver säkerställas för naturtypen. Det är mycket svårt att rekrytera nya hagmarksträd i nuvarande beteshagar utan att bestånden blir för slutna. Utebliven skötsel av den hävdade marken, som leder till igenväxning och utarmning av den hävdgynnade och ljuskrävande floran och faunan, är ett direkt hot mot naturtypen. Detta gäller även olämplig skötsel, till exempel alltför kraftig röjning av buskar och träd samt överbetning. Tilläggsutfodring av betesdjur och gödsling (annat än från betande djur) skadar naturtypen, liksom spridning eller utsläpp av försurande ämnen, närsalter och miljögifter.

9160 – Näringsrik ekskog (9,27 ha)

Avgränsning mot 9020 är något oklar, men habitatet motsvaras troligen av hassellundar med inslag av vidkroniga lövträd, särskilt ek. Dessa biotoper har varit mera öppna förr, men har nu höga naturvärden knutna till slutna lundmiljöer med vårvegetation och bar jord under sommaren. Biotopen är särskilt rik på rödlistade marksvampar. Området vid Karusellen ingår i en landskapspark som anlades under

2016-12-15

Dnr: 511-2723-16

1800-talet. Här finns arter som gammelekslav, linddyna, bleckticka, blårödling, slöjröksvamp, rökfingersvamp, kandelabersvamp och prakttagging.

Naturtypen är känslig mot skogsbruksåtgärder som förstör lämpliga strukturer. Produktionshöjande åtgärder liksom inväxande gran kan vara hot mot naturtypen. Naturtypen är beroende av naturlig dynamik. Arterna förekommer ofta bara i några få stadier i skogens utveckling. Om de dynamiska krafterna inte får verka kan det i landskapet uppstå brist på något av dessa stadier, med följd att de ingående arternas habitat försvinner. Fragmentering kan leda till att skogsbestånden blir för isolerade i landskapet och arterna får svårt att sprida sig. Föryngring av ek kan hotas av bete. De näringsrika ekskogarna är också känsliga för skador på hydrologin och nedfall av kemiska ämnen.

1084 – Läderbagge (*Osmoderma eremita*)

Läderbaggen är en insekt som är mycket hårt bunden till hålträd, vanligen med en speciell typ av fuktig brunrötad ved. Både larven och den fullvuxna insekten lever sina liv inne i träden, förutom under parningsflykten varma sommarkvällar. De flyger troligen mycket sällan längre sträckor vilket gör att de är svårspredda och beroende av ett ädellövrikt landskap. Förekomst av läderbagge indikerar att området har en mycket lång kontinuitet av gamla ädellövträd, och de har även flera följearter med liknande biologi, t.ex. olika arter av guldbaggar. Biskops-Arnö och Wik är artens nordligaste lokaler i Sverige och troligen i världen.

Ett stort generellt hot mot arten är brist på lämpliga hålträd, då dessa hotas genom konkurrens från yngre lövträd och gran. Därför är det viktigt att ersättningsträd finns när den äldre generationens träd dör. Fragmentering i kombination med små delpopulationer, då många av artens lokaler numera ligger långt ifrån varandra, gör att lokala populationer riskerar att dö ut.

Bevarandemål

6270 *Silikatgräsmarker

Arealen silikatgräsmarker ska vara minst 1,3 ha. Habitatet består av öppen gräsmark med en vegetation präglad av beteskontinuitet. Typiska och/eller karaktäristiska arter ska förekomma. Täckning av negativa indikatorer som hundkäx, brännässla, örnbräken, krusskräppa, grenrör, hundäxing eller hässlebrodd ska vara mycket sparsam. Täckningen av träd och buskar som vuxit upp i ett välhävdad landskap ska vara sparsam till måttlig. Vedartad igenväxningsvegetation ska däremot inte förekomma.

6410 Fuktängar

Arealen fuktängar ska vara minst 20,7 ha. Fuktängarna ska präglas av en blå bård mot vattnet. Området ska vara välhävdad genom slåtter eller regelbunden betesputsning. Typiska arter representerande till exempel kärlväxter, fåglar, kräldjur, växtätande insekter och jordlöpare ska förekomma i området i livskraftiga populationer.

2016-12-15

Dnr: 511-2723-16

6510 Slätterängar i låglandet

Arealen slätterängar i låglandet ska vara minst 1,2 ha. Naturtypen ska präglas av regelbunden slätter vid vegetationsperiodens slut varje år. Ingen skadlig ansamling av förna får ske och igenväxningsvegetation ska inte förekomma. Träd och buskar som inte är av igenväxningskaraktär ska utgöra ett sparsamt till måttligt inslag i naturtypen. Värdefulla grova träd ska stå fritt och solexponerat. Minst fem typiska kärlväxtarter, till exempel ormröt, slätterfibbla, gullviva och prästkrage ska vara allmänt förekommande i naturtypen.

9020 *Nordlig ädellövskog

Arealen nordlig ädellövskog ska vara minst 3,7 ha. Småskaliga naturliga processer, som t.ex. åldrande, avdöende och omkullfallna träd och luckbildning ska påverka skogens dynamik och struktur. Ädellövträd ska utgöra ett dominerande inslag. Det ska finnas gamla träd och föryngring av nya träd som efterträdare. Trädskiktet ska vara olikåldrigt och flerskiktat. Det ska finnas följande strukturer/substrat: död ved i olika former inklusive levande träd med döda träddeklar; gamla träd med grov bark, skador, håligheter, mulm eller döda delar. Gran, buskar och sly/ungräd ska inte tillåtas ta överhanden eller skada de biologiskt gamla och värdefulla träden i området. Det ska finnas flera typiska och karaktäristiska arter i området, såväl kärlväxter, mossor och lavar.

9070 Trädklädd betesmark

Arealen trädklädd betesmark ska vara minst 37 ha. Alla gamla träd som växt upp fritt (d.v.s. vidkroniga, grovgreniga "ljusträd") ska vara friställda så att deras överlevnad inte hotas av beskuggning. Många av dessa har stamhåligheter (av betydelse för bl.a. läderbagge). Utöver detta säkerställande av befintliga gamla hagmarksträd skall föryngring åstadkommas så att antalet hagmarksträd ökar framöver. Blommande buskar och lågräd ska finnas i området. Typiska kärlväxter och lavar ska vara allmänt förekommande i området.

9160 Näringsrik ekskog

Arealen näringsrik ekskog ska vara minst 9,2 ha. Skogen ska vara flerskiktad och rik på död ved samt gamla och grova träd. I trädskiktet ska ek dominera, men även lind och andra ädellövträd får förekomma. Grova och vidkroniga ekar ska vara solbelysta och inte vara trängda av andra träd. Död ved förekommer i olika nedbrytningsstadier, både som stående och liggande, runt om i området. Lundmiljöerna ska karaktäriseras av vårvegetation med bar jord på sommaren. Föryngring av ek förekommer i olika åldrar. Buskskiktet ska vara välutvecklat och hassel dominerar här. Bärande buskar förekommer i avgränsade bestånd. Skogsbrynen är välutvecklade och solbelysta. Naturtypen är artrik och flera typiska arter ska vara allmänt förekommande.

1084 Läderbagge (*Osmoderma eremita*)

Läderbaggens livsmiljöer i form av grova ekar med hål och mulm ska bibehållas och utvecklas så att läderbaggen förekommer i en livskraftig population i området. Arten har tidigare funnits på fler lokaler på Biskops Arnö, bland annat i den trädklädda

2016-12-15

Dnr: 511-2723-16

betesmarken. Ett bevarandemål för läderbaggen är att den åter ska finnas på flera lämpliga lokaler på ön.

Bevarandetillstånd idag

Bevarandetillståndet för de hävdade markerna bedöms idag vara gynnsamt, men det behöver säkerställas att rätt hävdintensitet tillämpas och att stödutfordring inte sker på de värdefulla naturtyperna. Även de skogliga naturtyperna bedöms ha gynnsamt bevarandetillstånd, förutsatt att död ved får ligga kvar och att beteshävd får prägla de trädklädda betesmarkerna. Trampskador i vegetationsfattiga lundmiljöer kan missgynna marksvampsfloran.

Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt?

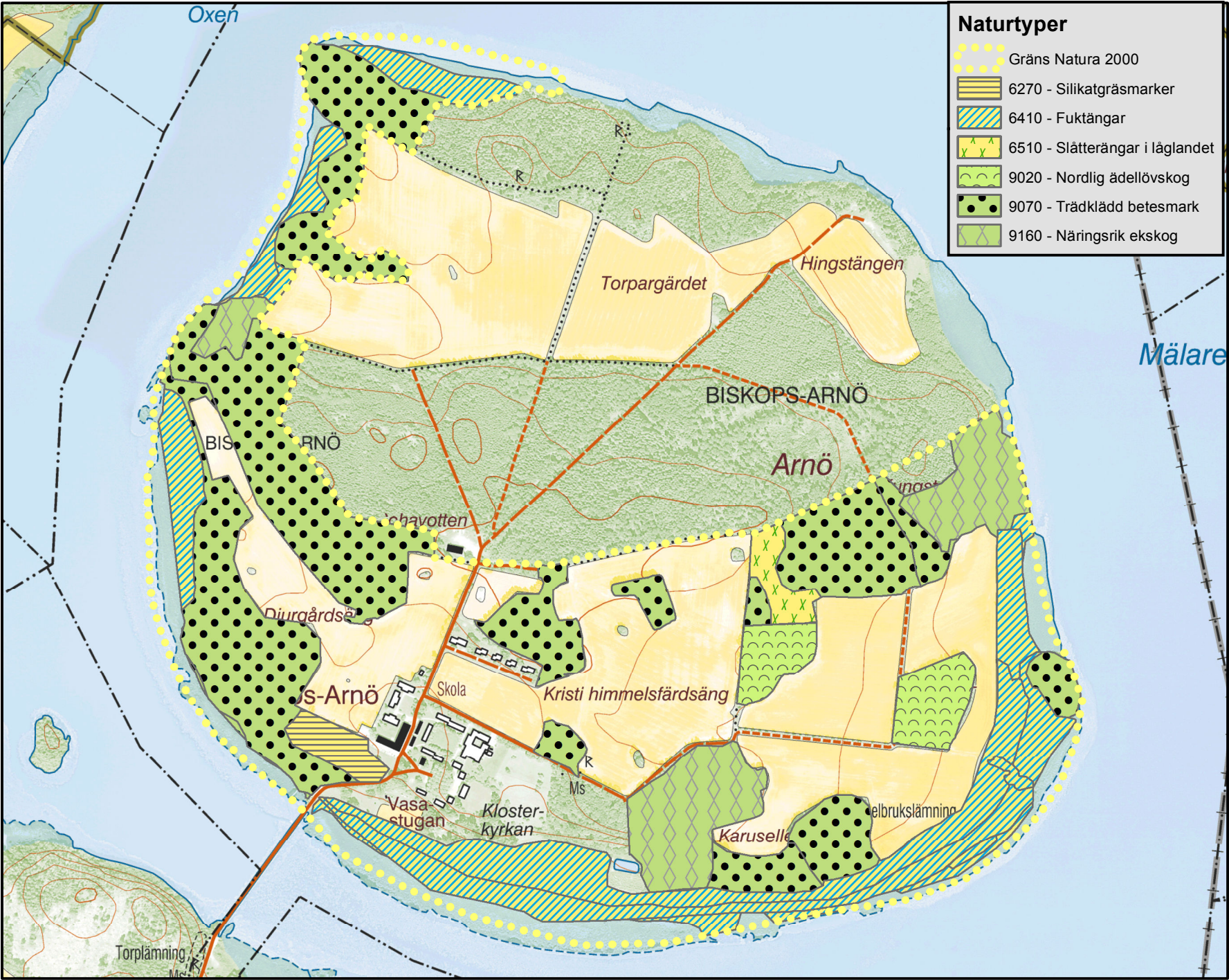
- Brist på föryngring av hålträd och gamla hagmarksträd påverkar kontinuitet på lämpliga substrat för sällsynta arter.
- Upphört eller för svagt bete.
- Upphörd eller försvagad hävd i betesmark, igenväxning av öppna hävdade marker.
- För hårt betestryck eller för tidigt betessläpp.
- Beskuggning av värdefulla grova lövträd.
- Bortförsel av död ved.
- Felaktig uthuggning av bryn och åkerholmar.
- Etablering av stackmyror i hålträd – kan ha negativ påverkan på sällsynta insekter.
- Betydande invandring av gran.
- Trampskador efter betesdjur.
- Tillförsel av näringsämnen, vinterbete, tillskottsutfordring mm.
- Borttagande/upphört underhåll av kulturspår.
- Upphörd hamling.
- Insådd av främmande arter.
- Kalkning.
- Utsläpp eller spridning av kemikalier och bekämpningsmedel, avmaskningsmedel.
- Markavvattning.
- Framförande av tunga fordon.
- Anläggning av nya vägar samt ändrad ytbeläggning på vägar som minskar dammpåverkan på alléträd.

Bevarandeåtgärder

Se prioriterade bevarandeåtgärder.

Bilaga

1. Naturtyper enligt Natura 2000.

Naturtyper

- Gräns Natura 2000
- 6270 - Silikatgräsmarker
- 6410 - Fuktängar
- 6510 - Slätterängar i låglandet
- 9020 - Nordlig ädellövskog
- 9070 - Trädklädd betesmark
- 9160 - Näringsrik ekskog

Bilaga 1. Naturtyper enligt Natura 2000.
 Tillhör Länsstyrelsens i Uppsala län,
 Bevarandeplan 2016-12-15,
 dnr 511-2723-16.
Natura 2000-området
Biskops-Arnö,
SE0210266,
 Kommun: Häbo.

0 140 280 420 560 Meter

1:10 000

© Lantmäteriet/Länsstyrelsen